

למעלה מכפי שהיתה קודם. ולכן משמחת בית השואבה שואבים את הכח על יונה מלשון אונאה, להונות — לרמות את הגשם ולעשות מגשמיות העולם עצמו דירה לו יתברך.

סא

מי שלא ראה כו' לא ראה שמחה מימיו
מדוע מתוארת גודל השמחה בענין של ראה

א. בחג הסוכות מוצאים אנו הדגשה יתירה על ענין השמחה — בכמה ענינים:

נוסף על חיוב השמחה שבכל יום טוב¹ — "מועדים לשמחה"², נקרא חג הסוכות (בשמו הפרטי) "זמן שמחתנו" (כפי שאומרים זאת בתפילות ובקידוש היום), שמו הפרטי דחג הפסח הוא "זמן חירותנו" ודחג השבועות — "זמן מתן תורתנו".

והדבר מודגש עוד יותר בילקוט³ ש"שלש שמחות כתיב בחג, ושמחת⁴ בחגך, והיית⁵ אך שמח, ושמחתם⁶ לפני ה' אלקיכם שבעת ימים" ("אבל בפסח אין אתה מוצא שכתוב בו אפילו שמחה אחת כו', וכן אתה מוצא שאין כתוב בעצרת אלא שמחה אחת").

בנוסף לזה מתוספת בחג הסוכות עוד שמחה מיוחדת — שמחת בית השואבה: שאיבת המים בלילה בזמן בית המקדש (עבור ניסוך

ס"ו.	(1) כולל גם כימי חול המועד (שו"ע
(3) ילקוט שמעוני אמור רמז תרנד	אדה"ז הל' יו"ט — סתק"ט ס"ו. מ"מ
(בתחלתו).	בשו"ע אדה"ז שם ריש הל' שבת).
(4) ראה טז, יד.	(2) נוסח התפילה והקידוש דיו"ט.
(5) שם, טו.	וראה רמב"ם הל' יו"ט פ"ו הי"ז. טושו"ע
(6) אמור כג, מ.	אוי"ח סתק"ט ס"ב. שו"ע אדה"ז שם

המים למחרתו על גבי המזבח) היתה בשמחה⁷ — "ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה"⁸, ובשמחה גדולה ביותר, עד שחז"ל אמרו⁹ "מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו".

וכמדובר פעמים רבות¹⁰, שגם בזמן הזה עושים שמחת בית השואבה, ואדרבה — היות ששמחת בית השואבה עכשיו אינה קשורה עם "חליל" (ש"אינו דוחה לא את השבת ולא את יום טוב"¹¹), יש לומר, ש"קלקלתנו זוהי תקנתנו"¹² — שמחת בית השואבה מתחילה (בכמה ענינים) מיד עם כל התוקף כבר מהלילה הראשון דסוכות.

מעלת הראיה על השמיעה — ההתאמתות

ב. הביאור בגודל השמחה דשמחת בית השואבה יובן יותר טוב בהקדים הביאור במאחז"ל הנ"ל "מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו". דלכאורה אינו מובן: במשך השנה ישנן כו"כ שמחות מן התורה, ב"מועדים לשמחה" האחרים וכיו"ב — א"כ כיצד אפשר לומר שמי שלא ראה שמחת בית השואבה "לא ראה שמחה מימיו"?!

יש לומר הביאור בזה ע"פ דיוק הלשון "ראה": מבוע מתארים את גודל השמחה דשמחת בית השואבה (לא ע"י אמירה שרגש השמחה הי' גדול ביותר, אלא) ע"י דבר צדדי לכאורה — ראיות השמחה (מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא דאה שמחה מימיו), ובוזה גופא — דוקא הלשון "ראה", ולא "שמע" או "השתתף" וכיו"ב?

(7) סוכה ספ"ד ורפ"ה.

(8) ישע"י יב, ג — הובא בסוכה שם מח, ב וברש"י שם ד"ה מנה"מ. שם ע"א ד"ה תקעו. שם נ, א ד"ה בית השואבה.
(9) סוכה רפ"ה (גא, סע"א ואילך).

(10) ראה גם לקמן סימן סט. ועוד.

(11) סוכה שם.

(12) ע"ד שבת פ. ב (ועוד): קילקולו זהו תיקונו.

ידועה מעלת הראי' לגבי שמיעה¹³ וידיעה ככלל, שכאשר אדם רואה דבר בעיני עצמו, הרי הדבר מתאמת אצלו, בתכלית ההתאמתות, בידיעה וודאות, שלא בערך יותר מכאשר הוא שומע אודות דבר זה או יודע מזה¹⁴ (אפילו בידיעה אמיתית, אשר באה אחרי חכמה וכינה ודעת, "שמקשר דעתו בקשר אמיץ וחזק מאוד ויתקע מחשבתו בחוזק", וכזו ידיעה שמולידה את המדות — אהבה וענפי' ויראה וענפי'¹⁵). אשר לכן הדין הוא¹⁶ ש"אין עד נעשה דיין", "כיון דחזיוהי כו' לא מצו חזו לי' זכותא".

ומזה מובן גם בנוגע לשמחה, ששלימות ענין השמחה היא בשעה שרואים את השמחה ועי"ז הרי היא מתאמתת ומתעצמת אצל האדם הרואה, באופן שהוא מתאחד עם זה. ואדרכה: אצל שמחה — שמחה אמיתית — נוגע עוד יותר (מבענינים אחרים) שהאדם השמח יתאחד עם זה, כפי שרואים בטבע האדם, שבשעה שהוא שומע או יודע (בשכל) אודות דבר הגורם שמחה — אין הדבר מביאו לכזו שמחה כפי שזה כאשר הוא רואה זאת בעצמו.

ויש להוסיף ביאור בזה ע"פ המבואר בארוכה בהמשך "שמח תשמח הארוך"¹⁷, שתכונת השמחה היא — פריצת גדר. כלומר: סדר העולם (וסדר ההשתלשלות) מורכב מגדרים ודרגות וחילוקים דמעלה ומטה וכו', וע"י שמחה יוצאים מהגדרים וההגבלות הרגילים. כפי שרואים שבשעה שאדם הוא בשמחה, הרי הוא יוצא מהגבלותיו הטבעיות, מכיון שאז מורגשים פחות החילוקים וההגבלות של כחותיו; וכמו"כ גם נופלות אז ההגבלות והמחיצות בין אדם אחד לשני — הם עומדים אז בהתאחדות, מכיון שהשמחה פורצת ומבטלת את החילוקים ביניהם, ועד שבשעת שמחה גדולה שמחים גדולי העם (ואפילו המלך) ביחד עם אנשים פשוטים וכיו"ב.

שעפ"ז מובן, שהשלימות בשמחה — פריצת הגדרים והחילוקים

(13) כמאחז"ל אינו דומה שמיעה לראי' (מכילתא ופרש"י יתרו יט, ט. ועוד).

(14) ראה לקו"ש ח"ו ע' 121. וש"נ.

(15) תניא ספ"ג.

(16) ר"ה כו, א.

(17) תרנ"ז — סה"מ תרנ"ז ע' רכג ואילך.

בין ענינים שונים — היא דוקא כאשר היא באופן של "ראה", שע"י ראי' פורצים את הגדר והחילוק בין האדם הרואה והדבר הנראה, והאדם מתאחד עם הדבר הנראה (משא"כ ע"י שמיעה וידיעה בלבד).

ע"פ הנ"ל מובן הדיוק כתיבת "ראה" — "מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו": שמיעה וידיעה בשמחה יכולה להיות אפילו אם לא ראה שמחת בית השואבה; אבל בכדי שיהי' "ראה שמחה מימיו" — בתכלית ההתאמתות (שלימות השמחה) — צריך להיות "ראה שמחת בית השואבה".

השמחה ד"זמן שמחתנו" היא השמחה ד"יום חתונתו"

ג. אמנם צריך להוסיף ביאור: כמה מחולקת (ראה) שמחת בית השואבה, שדוקא ע"י ראיית שמחה זו נהי' "ראה שמחה מימיו" בכלל?

וי"ל הביאור בזה:

בהקדם המבואר בכ"מ¹⁸, שגודל השמחה ד"זמן שמחתנו" (יותר מבשאר ימים טובים) ושמחת בית השואבה, ובשלימות הגילוי וקליטה בשמיני עצרת ושמחת תורה¹⁹ — היא מכיון שאז היא (התגלות השמחה בפועל ד"יום חתונתו²⁰ זה מתן תורה" (דלוחות האחרונות) ביום הכפורים²¹, חוגגים אז את השמחה הגדולה של החתונה של

תרמ"ח (ע' קצו ואילך). תרס"ו (המשך תרס"ו ע' שעו). תער"ב (ע' כז). עזר"ת (הא' — ס"ע ל). תרפ"ו (ע' לו). תרצ"ט (ס"ע 60). תש"ו (ע' 34). תש"מ (סה"מ מלוקט ע' שסג. וש"נ). לקר"ש ח"ד ע' 156 ואילך. ועוד.

(20) שה"ש ג, יא.

(21) תענית כו, ב במשנה וכפרש"י. ובכ"מ.

18) ראה אה"ח שמע"צ ע' א'תשעט ואילך. המשך וככה פפ"ד. פצ"ו ואילך. ד"ה והוא כחתן תרנ"ז פי"א. פי"ז ואילך (סה"מ תרנ"ז ע' קסב. קסט ואילך). לעיל סימן מד. וראה גם עט"ר שער יוה"כ"פ לו, סע"א ואילך. אה"ח סוכות ע' א'תשכב ואילך. סה"מ מלוקט ח"ב ע' קכא. וש"נ. ועוד.

19) ראה גם אה"ח תשא ס"ע ב'נו. ד"ה ויתן לך תרס"ו. רד"ה ביום השמע"צ

בני עם הקב"ה ביוהכ"פ²² — "אחת בשנה"²³, ועד שזה בא בתכלית השלימות והגילוי והקליטה בשמע"צ ושמח"ת, כאשר "לך לברך"²⁴, "ישראל ומלכא בלחודוהי"²⁵ — אשר אז היא שמחה שלמעלה מכל מדידה והגבלה²⁶, ומעין זה — ב"זמן שמחתנו" בכלל ובשמחת בית השואבה²⁷.

ע' ב'קנג. ד"ה ביום השמע"צ תרפ"ז (ע' לו. נא).

(26) בדוגמת השמחה "ער דלא ידע" דפורים (שלמעלה מיוהכ"פ, שהוא רק כפורים). שאין בה שום הגבלות, משא"כ בשאר המועדים חייבים ב"ד להעמיד שוטרים שהשמחה תהי' בהגבלה כדי שלא יביא לידי מכשול (טושו"ע ושו"ע אדה"ז סוף הל' יו"ט). ועפ"ז מובן שהשמחה בשמח"ת ופורים היא באופן — שאין מקום לענין בלתי רצוי (ראה המשך שמח תשמח תרנ"ז ע' רפ). וראה התוועדות תשמ"ט ח"ד עמ' 205 ואילך.

(27) ובפרטיות — שלמות היחוד היא בשמע"צ ושמח"ת (וראה אגה"ק ס"כ (קל, סע"ב). פע"ח שער חג המצות פ"ח. שער הלולב פ"ח. משנת חסידים מס' סוכה פי"ב מ"ח. לקו"ת צו טז, ג. שמע"צ פח, ג. ברכה צה, סע"ד ואילך). וכ"ה בנוגע להשמחה — ששלמות השמחה היא בשמח"ת, כי שמחת הקפות, לפי שהיא שמחה דס"ת עצמה, גבוהה היא מבחי' שמחת ביה"ש (סידור עם דא"ח שער הסוכות בסופו — רסט, ב). וראה גם לקו"ת ברכה צד, ד. לקו"ש חי"ד ע' 167.

וראה אוה"ת וחרנ"ז שבהערה 18 — ביאור הטעם ששלמות גילוי השמחה דיוהכ"פ היא בשמח"ת ולא בסוכות, כי תחלה צ"ל הגילוי באופן מקיף, ואח"כ באופן פנימי. עיי"ש. וראה גם לקו"ת ברכה צו, א.

(22) ער שלא היו ימים טובים לישראל כחמשה עשר באב וכיום הכפורים כו', וכן הוא אומר ביום חתונתו זה מתן תורה.

ולהעיר שיום ראשון דסוכות בחמשה עשר בחודש (תשרי), שבו קיימא סיהרא באשלמותא, והוא בא בהמשך להתשובה וכפרה דיוהכ"פ — הוא ע"ד ובדוגמת חמשה עשר באב, שבו נעשה העלי' ושלמות הלכנה לאחרי הירידה בתחלת חודש אב (וכמובן ממאחז"ל הנ"ל "לא היו יו"ט כחמשה עשר באב ויוהכ"פ"). דאף שהתחלת העלי' היא בת"ב (ראה פרש"י ד"ה שכלו — תענית ל, ב). הגילוי הוא בט"ו באב. וכמו"כ בחודש תשרי, שיום חתונתו הוא ביוהכ"פ, וגילוי השמחה הוא — בט"ו בתשרי. [אלא שמ"מ, העלי' דט"ו באב היא נעלית יותר מהעלי' בט"ו בתשרי — ראה קונטרס ט"ו באב תשמ"ט] (סה"מ מלוקט ח"ג עמ' רמא ואילך).

(23) תצוה ל, י. אחרי טו, לד. וראה ברכת ערב יוהכ"פ (לאחרי תפלת מנחה) תשי"ג ס"ב.

(24) משלי ה, יז. שמו"ר פט"ו, כג. וראה ריש וסוף ד"ה ביום השמע"צ עת"ר (ע' לה. מד). תש"ד (ע' 43. 47). תש"ט (ע' 69. 73). תש"י (ע' 71. 82). תש"מ (סה"מ מלוקט ח"א ע' שג). (ע' 71. 82).

(25) ראה זח"ג לד, א. וראה זח"א רח, ב. הובא ונת' באוה"ת שמע"צ ע' ב'קמט.

גודל השמחה שבזה מוכן ע"פ הביאור בהמשך שמח תשמח הנ"ל²⁸ [שכ"ק אדמו"ר (מוהרש"ב) נ"ע אמר כחתונת בנו יחידו²⁹, כ"ק מו"ח אדמו"ר], שעיקר ושלמות השמחה היא — שמחת נשואין, שהיא קשורה עם החתונה דחתן וכלה, שמביאה בנים ובני בנים, הולדה חדשה בגשמיות³⁰ (גילוי כח הא"ס למטה³¹, בטבע העולם³²) — שזה מביא את השמחה הכי גדולה, שלא בערך גדולה ("אמיתית יותר ולמעלה יותר"³³) מהשמחה (רוחנית) אשר באה ע"י יחוד רוחני, כהשפעת רב לתלמיד, השגה בשכל וכיו"ב.

[וע"ד³⁴ כפי שראוי תופסת דבר גשמי דוקא (משא"כ שמיצה תופסת דבר רוחני — קול)³⁵, מכיון שבהיותה כח נעלה ביותר (למעלה משמיצה) הרי זה יורד למטה מטה — כהגשמה (כהכלל שכל הגבוה גבוה יותר א"א לו למצוא מקום לכוא בגילוי כ"א למטה מטה יותר)].

ועד"ז הוא גם בנוגע לענין הנישואין בשרשו למעלה (השרש על ענין הנישואין למטה בפשטות) — "יום חתונתו זה מתן תורה"³⁶ — בין הקב"ה ובניו, שזה מביא את השמחה הכי גדולה, בגלל היחוד עצמי שביניהם (אשר נהי' ע"י תורה³⁷), יחוד שחודר ביהודי גם כפי שהוא נמצא נשמה בגוף למטה³⁸.

(34) שם ע' רבע.

(35) ראה תו"א ס"פ וירא.

(36) ראה המשך הנ"ל ע' רפ"ד, שמדמה שמחת נישואין עם שמחת תורה — ששניהם הם שמחה גופנית כו'. "ולכן כל המשמח חתן וכלה זוכה לתורה להיותם ענין אחד כו'".

(37) שע"י אורייתא נעשה ישראל וקוב"ה כולא חד (ראה זח"ג עג, א. לקו"ת נצבים מו, א. סה"מ תרנ"ז ע' כו ואילך. ה'ש"ת ע' 61. שם ע' 67 ואילך).

(38) ראה המשך הנ"ל שם.

(28) ס"ע רעט ואילך.

(29) וי"ל שזה מרמז על שמחת נישואין של כל א' מישראל, שהוא בן יחיד של הקב"ה (ראה כתר שם טוב הוספות סקל"ג).

(30) ראה המשך הנ"ל ע' רסו ואילך.

(31) ראה לקו"ת שה"ש לט, ד ואילך. ד"ה כל הנהנה תרנ"ב (ע' קל). סה"מ תרפ"ו ס"ע רכו ואילך. וראה המשך שמח תשמח הנ"ל ע' קעז ואילך. ע' רעא.

(32) ראה לקו"ת שה"ש מ, א. וראה אגה"ק ס"ב.

(33) המשך הנ"ל ע' רפ.

שלימות השמחה תהיה בשלימות הנישואין — לעת"ל

וע"פ הנ"ל, שדוקא ע"י ראי' נעשית שלימות ההתאמתות וההתאחדות, מובן, ששלימות שמחת חתונה הוא דוקא עי"ז שזה בא באופן של ראי' (משא"כ ע"י שמיעה וידיעה לא נעשית אותה התאחדות — ע"ד החילוק בין השמחה הבאה ע"י השפעת הרב לתלמיד בערך לשמחה הגדולה של חתונה, כנ"ל).

כפי שיהי' בשלימות לעתיד לבוא — כשיהיו הנישואין של בני"ע עם הקב"ה (משא"כ בזמן הזה ה"ז רק אירוסין)³⁹ — כיון שאז תהי' שלימות הראי' באלקות "גילוי" העצמות ממש, וכמ"ש "ולא יכנף עוד מוריך והי' עיניך רואות את מוריך"⁴¹, "ונגלה כבוד הוי' וראו גו"⁴², ולימוד התורה באופן של ראי'⁴³ (משא"כ בזמן הזה ה"ז רק באופן של שמיעה), שע"י ראי' נעשית תכלית ההתאחדות בין הרואה לנראה — שלימות היחוד ונישואין בין הקב"ה ובנ"י, בלי שום כנף ולבוש — גילוי עצמותו ית' למטה, שלכן נעשית אז שלימות השמחה — שפורץ ולמעלה לגמרי מכל גדר כו' (למעלה מהשמחה בזמן הזה, כולל — משמחת המועדים)⁴⁰.

ו"כבר" הי' לעולמים מעין זה⁴⁵ בשעת מתן תורה כדכתיב⁴⁶ אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים אין עוד מלבדו, הראת ממש בראי' חושיית כו', ויש לומר — דוגמתו "ביום חתונתו זה מתן תורה" (של הלוחות האחרונות) ביוהכ"פ — שהגילוי של זה הוא בזמן שמחתנו⁴⁷ (עד בשלימות — בשמע"צ ושמח"ת) — החיבור ויחוד

(45) שהרי כו"כ דרגות בהתאמתות שע"י הראי', כמובן.

(46) ואתחנן ד. לה. ולהעיר שפסוק זה אומרים לפני ההקפות בשמע"צ ובשמח"ת.

(47) ראה המשך וככה תרל"ז פצ"ז, שגודל השמחה בחגה"ס הוא מפני הקירוב שבא לאחרי הריחוק, ע"ד שהוא בשמחת נישואין, עיי"ש.

(39) שמור ספט"ו. וראה לקו"ת שה"ש מח, א ואילך.

(40) המשך הנ"ל ס"ע רלב ואילך. וראה שם ע' רנב.

(41) ישע"ל, ל, כ.

(42) שם מ, ה.

(43) לקו"ת צו יז, א.

(44) תניא פל"ו (מו, א).

של שמחת ה' (ישמח⁴⁸ ה' במעשיו) ושמחת ישראל (ישמח⁴⁹ ישראל בעושיו)⁵⁰, שנפעל בדירה לו ית' בתחתונים (בעולם העשי'), וכידוע שבשמחת בית השואבה היתה ראי' באלקות — "שמשם שואבים רוח הקודש"⁵¹ (מעין הראי' באלקות לעת"ל).

ולכן אומרים חז"ל ש"מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו", כי שלימות ענין השמחה — המתבטאת ע"י ראי' (בשמחה זו), שע"ז מתאחדים עם השמחה — היא בשמחת בית השואבה⁵² (ביזמן שמחתנו"), כשישנו גילוי השמחה של "יום חתונתו", היחוד דהקב"ה עם בני", ע"ד השמחה של שמחת — שהתורה מאחדת את קוב"ה וישראל. [וכפרט שימי הסוכות הם גם הכנה לגילוי השמחה בשמחת, והכנה הרי היא מעין הרבר שאליו ההכנה], וכמרומו גם בזה ששמחת בית השואבה היתה בגלל שאיבת המים, "ושאבתם מים בששון" — שתורה נמשלה למים⁵³, ואין מים אלא תורה⁵⁴.

ומכלל לאו אתה שומע הן⁵⁵ — שע"י "ראה שמחת בית השואבה" — ה"ז נותן הכח והאפשריות ש"ראה שמחה מימיו", שכל שאר השמחות (דקדושה) בימיו יהיו באופן של "ראה" — בתכלית ההתאחדות שלימות השמחה.

התרחבות נפשו כו', וראי' לזה שגם בעת עוצם השמחה וההתרחבות נראה בו הביטול בתכלית".

51 (ירושלמי סוכה פ"ה ה"א, הובא בתוד"ה חד — סוכה נ, ריש ע"ב. וראה תורת המגיד בענין זה — לקו"א סע"ז. או"ת צט, ב (סשצ"ט — בהוצאת תש"מ).

52 ראה לעיל הערה 50.
53 תענית ז, א. רמב"ם ה"ל תלמוד תורה פ"ג ה"ט. תניא פ"ד. וראה לקו"ת סוכות עט, ג"ד. המשך וככה תרל"ז פצ"ח.

54 ב"ק יז, א.

55 פרש"י נשא ה, יט. ובכ"מ.

48 תהלים קד, לא.

49 שם קמט, ב.

50 ראה לקו"ת שמע"צ פח, ד. וראה

אוה"ת שמע"צ ע' א'תשפ.

וראה גם המשך הנ"ל ע' רפא (ושם ע' רסד), ששלימות השמחה בעבודת האדם היא "ששמח בהשמחה העליונה והשמחה שלמעלה היא שמחתו", "מפני שהוא עצמו אינו מציאות כלל כו' ומ"מ תהי' שמחתו ג"כ בהתרחבות גדולה ויתגשא ויתחזק מאד בשמחתו עד שיוכל לעמוד בפני גדולים כו', וכמו הלל הוקן שהי' עניו ביותר ובעת שמחת בית השואבה אמר אם אני כאן כו', אלא שכל זה הוא מצד שמחת המלך שזהו שמחתו ולא מצד

עד שזה מביא — שלימות הראי' ושלימות השמחה בימיו —
גילוי הנישואין דבג"י עם הקב"ה לעתיד לבוא.

פב

בשמחת ביה"ש לא טעמו טעם שינה
הלימוד וההוראה בעבודת ה'

א. הפלא הכי גדול שמצינו בשמחת בית השואבה הוא —
מאמרו של ר' יהושע בן חנניא': "כשהיינו שמחים בשמחת בית
השואבה לא ראינו שינה בעינינו, כיצד, שעה ראשונה תמיד של שחר,
משם לתפלה וכו' משם לתמיד של בין הערביים, מכאן ואילך לשמחת
בית השואבה".

ופריך בגמרא: "איני, והאמר רבי יוחנן שבועה שלא אישן שלשה
ימים מלקין אותו וישן לאלתר",

ומשני: "אלא הכי קאמר לא טעמנו טעם שינה, דהוּוּ מנמנמי
אכתפא דהרדי".

כלומר, בכחה של שמחת בית השואבה לפעול שבמשך כל שבעת
ימי חג הסוכות לא תהי' מציאות ד"טעם שינה", כי אם באופן
ד"מנמנמי אכתפא דהרדי".

השינה פותרת לכח השכל

ב. וביאור הלימוד וההוראה בעבודת ה':

בנוגע לשינה — מבואר בחסידות (ורואים גם במוחש) שהיא